ئاکاری نزم و فاشیزم، فاشیزمی خێڵ و فاشیزمی ئاپۆڕایی.. ئەحمەد ڕەسوڵ

فاروق ڕەفیق، یەکێک لە عەقڵە فەلسەفییەکانی کۆمەڵگای ئێمە بە هەمیشە ماڵئاوایی لە ژیانە فەلسەفییەکەی کرد و پڕۆژەکانی بە تەواونەکراوی بەجێهێشتن.

ناو و یادی ئەو هەمیشەیی و پڕشنگدار.

بیربکەرەوە و وێنای بکە، لە غیابی عەقڵە فەلسەفییەکانی و ئایکۆنە ڕۆشنبیریی و ئەدەبییەکانیدا، فاروق وەکو یەکێک لەوان، کۆمەڵگای ئێمە لەسەر دەستی ئاپۆڕای خێڵگەرایی حزبیی و ئیسلامیزمدا، دەبێتە چ بیابانێکی بەرەهوت.

ئادۆرنۆ و کۆمەڵگای پێشکەوتووی پیشەسازی
فاشیزم، ئاکاری نزم و ژیانی خراپ

کۆمەڵگای پێشکەوتووی پیشەسازی دنیایەکی ڕێکخراو و دیسپلینکراوە بەجۆرێک عەقڵی کردووەتە ئامێریی و ئاکاریش لە بەرهەمهێنراوی ئەو تەکنیکە پەرەسەندووە و ئەو عەقڵە ئامێرییەدا بووەتە ئاکارێکی نائینسانی. ئادۆرنۆ دەڵێت ژیانێکی باش و ڕاستگۆیانە چیدی لە کۆمەڵگای پیشەسازیی پێشکەوتوودا نەماوە، لە بەرئەوەی لە کۆمەڵگایەکی نائینسانییدا دەژین. کتێبەکە خۆی لە ڕەهەندێکیدا هەوڵدەدات پێمان بڵێت ژیانێکی باش و ڕاستگۆیانە چییە و چۆن دەتوانین ئەو ژیانە بژین. کە هەموو ئەمانە لەڕێگەی ووردەکارییەکانی ژیانی ڕۆژانە و ئەزموونی ئینسانەوە لە بەرکەوتنی بە مرۆڤەکانیدی و ئاکارە گشتییە کۆمەڵایەتییەکان، بە دەزگاکان و بە یاسا و ڕێساکانەوە، باس دەکات. هەروەها باس لە یۆتۆپیای دنیای پێشکەوتووی پیشەسازیی دەکات هەمان شێوەی ئاین دنیایەکی یۆتۆپیی لە خەیاڵ و بیرکردنەوەی مرۆڤدا دەچێنێت. کتێبەکە باس لەو ژیانە دەکات کە ووردەکارییەکانی ئاکاری نزم تانوپۆی دەتەنێت و دواجار لە بەرهەمهێنانی فاشیزمدا دەردەکەوێت. واتا فاشیزم بەبێ بوونی ئاکاری نزم و ژیانێکی خراپ ناتوانێت ببێت. ئاکاری نزم و ژیانی خراپ زەمینەی لەدایکبوونی مرۆڤی فاشیست و سەرهەڵدانی فاشیزمن. کۆمەڵگای پێشکەوتووی پیشەسازیی و دنیای پەرەسەندووی تەکنیک، ئەو

دنیایەن کە فاشیزم وەکو گوتار و دەستەی کۆمەڵایەتیی و سیاسیی و ئاکاری فاشیستی تێیدا لەدایکدەبێت.

...

ئەمەی سەرەوە، لە کتێبی “مینیما مۆڕاڵیا؛ شکانەوەکان لە ژیانی زیانبەرکەوتووەوە” ی ثیۆدۆر ئادۆرنۆ فەیلەسوف، کۆمەڵناس و دەروونشیکاری سەر بە قوتابخانەی فرانکفۆرت. هەڵبەت بەو جۆرە نییە کە بە دەق وەرگیرابێت بەڵکو ئایدیایەکی گشتی کتێبەکەیە.

...

ئەم ماوەیە هەڵمەتێکی فراوان لە ڕووبەرەکانی سۆشیاڵ میدیادا لە دژی د. فاروق ڕەفیق بەڕێوەدەچێت لەسەر هەندێ قسەی “وا تەسەور دەکەم” کە لە سیاقی لێکچەرێکدا بێت و لە میانەی کۆرسە فەلسەفییەکانی و بەشێکی زۆر کەم لە قسەکانی بڕدراوە و بڵاوکراوەتەوە کە ئاشکرایە زۆربەی جار کاتێک چەند ڕستەیەک لە کۆی گشتی ووتەکانی کەسێک بە تەنها وەردەگیرێت و لە سیاق دادەبڕێنرێت ئاساییە مانای جیاواز و پێچەوانە بە مانای گشتی کۆی ووتەکانی ئەو کەسە بە دەستەوە بدەن، لەبارەی شارۆچکەی زەڕایەن، کە بۆچوونە ڕەخنەییەکانی لە بنەمادا لەبارەی پەروەردە بە گشتیی و خوێندنی باڵایە بە تایبەتیی و لەو چوارچێوەیەشدا ڕەخنەکردنی کۆلێژێک لە شارۆچکەی زەڕایەن وەکو نموونەیەک. ئەوەی لە پشت ئەم هەڵمەتەوەیە هەم فەندەمەنتالیزمیی دینیی “سەلەفیزمی دینیی و ئیسلامی سیاسیی” و هەم ئایدیۆلۆژیای کوردایەتیی بە دەستلەملانی عەشیرەتگەریی و دیوەخان. لە ڕاستییدا ئایدیۆلۆژیای کوردایەتیی هەر لە بنەماوە لەسەر ئاوێزانبوون بە بونیادەکانی خێڵگەرایی و مەنتاڵیتیی ئاغاواتی خۆی بیناکردووە. بەڵام لە نزیکەی دوو دەیەی ڕابردوودا باوەشێکی گەورەشی کردووە بە فەندەمەنتاڵیزمی دینییدا. ئەوە بێچەندوچوونە کە لای من و زۆرینەی ئینسانەکانیش خەڵکی زەڕایەن و هەر شار و شارۆچکەیەکی کوردستان و هەر ناوچەیەک وەکو تاکەکەسەکان و گروپی کۆمەڵایەتیی، ئینسانی پاک، سادە، خاوەن ڕۆحی جوانی هاریکاریین و مایەی ڕێز و خۆشەویستین نەوەکو هیچ شتێکیتر.

ئاشکرایە، ئەمە یەکەم جار نییە، بە هەژموونی فەندەمەنتالیزمی دینیی یان دەستلەپشتدانی حزب-خێڵەکانی بزووتنەوەی کوردایەتیی هەڵمەتێکی فراوان بەڕێدەخرێت لە دژی ڕۆشنبیر، چالاکوانی بواری مافەکانی مرۆق، چالاکوانی مافەکانی ژنان، ئەدیب و شاعیران تەنها

لە بەرئەوەی تێگەیشتن و جیهانبینی ئەوان بە عەقڵی بچووک و داخراوی ئەوان نایاتەوە و بگرە ترسە تا ئاستی فۆبیا لە کاریگەریی گوتاری فیکریی و جیهانبینی ئازادانە و یەکسانیخوازانەی ئەوان و لەوەشەوە گۆڕانکاریی ڕیشەیی سیاسیی، فیکریی، کۆمەڵایەتیی، کولتوریی و بەهایی لە نێو کۆمەڵگادا. لە ڕاستییدا ئەوەی هەر جارە و بە بیانوویەک و بە پاساوێکی بێناوەڕۆک، هەر سێ ئاپۆڕای کوردایەتیی، فۆندەمێنتالیزمی دینیی و خێڵ بەڕێیانخستووە گوایا وەڵامدانەوە بە سوکایەتیی و بێڕێزی بووە، تەنها لە یەک خانەدا جێگا دەگرێت، ئەویش خانەی تێرۆری کەسێتییە. هەڵبەت ئەوەش بە ئامانجی زاڵکردنی کەشوهەوای ترس، ترس لە دەربڕینی ئازادانەی بیرکردنەوەکانت، کە ئەمەش جگە لە فاشیزمی ئاپۆڕایی چیدیکە نییە.

پرسیار ئەوەیە، ئایا ڕۆشنبیر ئەگەر ڕەخنەی سیستەمی سیاسیی و کۆمەڵایەتیی نەکات، قسەیەک لەسەر سەلەفیزمی دینیی و ئیسلامی سیاسیی نەکات، ڕەخنەی بونیادیی قەبەلییەکانی کۆمەڵگای ئێمە نەکات، قسەیەک لەسەر سیستەمی پەروەردە و خوێندنی باڵا وەکو کایەی ڕازیکردنی ئەو مەنتاڵیتییە سیاسیی، کۆمەڵایەتیی و ئایینییە دواکەوتووخوازانەیەی کۆمەڵگای ئێمە نەکات و قسەیەک لە توێژێک و چینێکی کۆمەڵایەتیی نەکات، ئەی چی بکات؟ ئایا تەنها سەرقاڵ بێت بە فەلسەفەوە لە ئاستێکی موتەعال و وەکو کێڵگەی موناقەشەیەکی نەبڕاوە لەبارەی بوون و دەرکەوتنەکانی بوون؟ تەنها سەرقاڵ بێت بە فینۆمینۆ و نۆمینۆ؟ تەنها سەرقاڵ بێت بە عەقڵی ڕەها و ئامانجی بوونەوە؟ تەنها سەرقاڵ بێت بەوەی کە هەر شتێک لە نێو خۆیدا هەڵگری دژەکەی خۆیەتیی؟ …هتد

هەڵبەت وەڵامەکە بە زۆرینەمان زانراو و ڕوونە. خواستی ئەم سێ ئاپۆڕایە ئەوەیە، ڕۆشنبیر سەرقاڵ بێت بە موناقەشەیەکی بێزەنتی کە هیچ پەیوەندییەکی بە ژیانی واقعی و ڕاستەقینەی تاکەکەسەکان و کۆمەڵگاوە نەبێت و ئەو موناقەشەیە و ڕۆشنبیرانیش بوون و نەبوونیان وەکو یەک بێت، هیچ کاتێک هەڵگری هیچ ئەگەرێک، هەرچەندە لاوازیش ، نەبێت بە گۆڕانکاری لە میانەی ئەو گفتوگۆ و دیبەیت و نووسینانەوە هەم لە عەقڵییەتی تاکەکەسەکان و کۆمەڵگادا هەم لە سیستەمی سیاسیی، کۆمەڵایەتیی، کولتوریی و بەهاییدا.

ئەگەر لە هەمبەر قسەیەک، لێدوانێک و ڕەخنەیەکی ڕۆشنبیر، چالاکوان و ئەدیبان ئەم هەمووو هێرشە ئاست نزمانە لە مینبەر، سۆشیاڵ مێدیا، مێدیا و تەنانەت ڕێپێوانیش بەڕێدەخرێت لەلایەن ئاپۆڕای کوردایەتیی، ئاپۆڕای فۆندەمێنتالیزمی دینیی و ئاپۆڕای خێڵ،

هەرجارەی بەبیانوویەکەوە، جارێک بەبیانووی ئەوەی قسە بە توێژێک وتراوە و جارێک بە بیانووی ئەوەی قسە بە حزبێک و بە ڕەمزێک وتراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی سووکایەتی بە مێژوومان و سیمبولەکانمان کراوە، جارێک بەبیانووی ئەوەی قسە بە پێشمەرگە وتراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی کارێکی هونەری جلوبەرگی ژێرەوەی ژنانی تێدا بەکارهێنراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی سەما لە شوێنی گشتییدا کراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی لە پارکی ئازادی کچ و کوڕێک بە ئاشکرا یەکتریان ماچ کردووە لە ڕۆژی خۆشەویستیدا و لەبەردەم پەیکەری خۆشەویستیدا، جارێک بە بیانووی ئەوەی لە درامایەکدا باس لە مەلا بە خراپە کراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی لە شانۆییەکدا هێڵی سوور بەزێنراوە، جارێک بە بیانووی ئەوەی قسە بە شارێک، شارۆچکەیەک و ناوچەیەک وتراوە … هتد

ئەی ئەو کاتەی کە مەلایەک قسە بە تەواوی ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی دەڵێت ئەوە بە مەدیا و سۆشیاڵ مەدیاتان لە پێ نەکرد؟! ئەی کە مەلایەک ژنی بە دایناسۆڕ شوبهاند، کێ لە ئەوە هاتە دەنگ هیچ نەبێت وەکو ڕێزگرتن لە دایک و خوشک و کچی خۆتان. ئەی کە مەلایەک ووتی زانکۆ هەمووی فەسادیی و بێئەخلاقییە و ئەستەمە کچێک لە زانکۆ بە ساغی دەربچێت، کێ لە ئەوە نقەی لێوەهات هیچ نەبێت بە داکۆکی کردن لە کچ و خوشکەکانی خۆتان؟! ئەی کە مەلایەک ووتی پەیمانگای هونەرە جوانەکان پڕە لە بەدڕەوشتیی، کێ لە ئەوە هاتە دەنگ، بە ئەوەی مەلایەک تێبگەیەن بێڕێزیی و سوکایەتی بە دەزگایەکی هونەریی پەروەردەیی ڕەوا نییە و مافی ئەوەی نییە هەرچی بێت بە خۆیاییدا لە دەمییەوە هەڵیڕێژێت؟! یان کاتێک مەلایەک ووتی لە سەدا ٩٥ ی کۆمەڵگای کوردیی کافرە، بە کەس لە ئەوە ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ هەڵویستەکتان نەبوو لانیکەم بە داکۆکی و ڕێزگرتن لە خودی خۆتان و بنەماڵە و کەسوکارتان کە خۆتان بە موسڵمان و دیندار دەزانن؟ ئەی بە ئەو کاتەی مەلایەک ووتی هەر ژنێک بۆنی خۆش لە خۆی بدات و بڕواتە دەرەوە لە ماڵ، بێڕەوشتە و وەکو ئەوەیە زینای کردبێت، بە هەمووتان گوێی خۆتان لە خەواند و خۆتان لە گێلیی دا، مەگەر دایک، خوشک، کچ و هاوسەرتان بۆنی خۆش بەکارناهێنێت یان بەکاری نەهێناوە؟!

ئەم هەموو پرسیارانەم ڕووبەڕووی ئاپۆڕای کوردایەتیی، ئاپۆڕای فەندەمەنتالیزمی دینیی و ئاپۆڕای خێڵە، بە بانگەشەکاران، نووسەران و شوێنکەوتووانیانەوە.

من وەکو خۆم ڕەخنە بە جەوهەری بیرکردنەوەی ئازادانە و هەڵوێستی

ئازادانەی مرۆڤ تێدەگەم. ڕەخنەی جدیی و قووڵ لە بونیادە جێگیر و نەگۆڕەکانەوە تا دەگات بە پیرۆزییەکانیش بە مافی هەر ئینسانێک دەزانم و ناشبێت لەسەر ئەم مافە و بەکارهێنانی، هیچ کەسێک تووشی هیچ شێوازێکی سزای یاسایی، سیاسی و کۆمەڵایەتیی ببێت. ڕەخنە لە توێژە کۆمەڵایەتییە فراوانەکانەوە تا دەگات بە ڕەخنە لە سیستمی سیاسیی و حوکمڕانیی، ڕەخنە لە مێژووی دوور و نزیکی کۆمەڵگای خۆمانەوە تا دەگات بە ڕەخنە لە ئەوەی ناودەبرێن بە سیمبول و هێماکانی نەتەوەیی و نیشتمانیی و …هتد. ڕەخنە لە ستراکتوری کۆمەڵایەتیی و کولتوریی کۆمەڵگای ئیمەوە تا دەگات بە ڕەخنە لە کایەی پەروەردە، سێکتەری تەندروستیی و …هتد واتا لە یەک قسەدا هێچ کەس، دەزگا و توێژی کۆمەڵایەتیی، مێژوو، ئایدیا و باوەڕێک پیرۆز نییە و لە دەرەوەی بەگرفتئامێزکردن و ڕەخنەکردن نییە، ئەوەی پیرۆزە ئینسان و ئازادییەکانییەتی، ئەوەی پیرۆزە مافی بیرکردنەوە، قسەکردن، وەژێرپرسیارخستن و ڕەخنەکردنە.

ئەگەر کۆمەڵگای ئێمە بە گوێرەی لانیکەمی پێوەرەکانی کۆمەڵگایەکی تەندروست بهاتایاتەوە، دەبوایە یەکێک لەو دەنگانەی گوێی لێدەگرێت، دەنگی د. فاروق ڕەفیق بوایە. یەکێک لەو عەقڵانەی کە دەبوایە گفتوگۆ بکرایە فاروق ڕەفیقە، نەوەکو چەندین جار تەرۆری کەسێتیی بکرێت. دەبایە مەریوان وریا قانع و فاروق ڕەفیق گوێیانلێبگیرایە، نەوەکو سۆشیاڵ مێدیا پڕ ببوایە لە ڤیدیۆی ئەو هەموو مەلا و بانگخوازانە (هەڵبەت هەموویان نا، بەڵام بەداخەوە زۆرینەیان) کە جگە لە دژایەتییکردنێکی بێچەندوچوونی ئازادیی و داماڵینیی ئینسان لە عەقڵ و ئیرادە هیچیتر ناڵێن. ئەو لێشاوە لە ڤیدیۆی مەلاکان و بانگخوازەکان (دیسانەوە دەڵێم نەوەکو هەموویان، بەڵکو زۆرینەیان، بەتایبەت ئەوانەیان کە لە چوارچێوەی سەلەفیزم و ئیسلامی سیاسیدان) کە لە هەر کونجێکی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکاندا بڵاوبوونەتەوە، هەندێکیان بە نەڕەنەڕە، هەڕەشە، غەزەب و قەهر و هەرچی ڕستە و تەعبیری ئاست نزمە ڕیزی دەکەن و فراوانکردنی سنوری حەرام و قەدەغەکان تا ناکۆتا دەبەن و کردنی ئینسان بە بوونەوەرێکی تاوانبار و قێزەون کە نەوەکو مرۆڤگەلی دەرەوەی بازنەی دینداریییەکەی ئەوان بەڵکو موسڵمانەکان و هەندێجار مەلا یان بانگخوازەکە خۆیشی لێی دەرباز نابێت. پرسیارێکی لانیکەمی عەقڵانیی و لۆژیکیی ئەوەیە بەڕاست دەبێت ئەو هەموو هاوار هاوارە دژ بە پیرۆزیی ئینسان و ئازادییەکانی گوێی لێبگیرێت یان سیمینارەکانی فاروق و مەریوان؟! بەڕاست دەبێت ئەو هەموو نەڕەنەڕە کە فۆبیایەکی ڕووت لە ژیان، ئازادیی و گۆڕانکاریی، کە عەقڵ تا دواهەمین سنورەکان پاشەکشەی پێکراوە، گوێی لێبگیرێت، یان ڕۆشنبیران؟!

...

ئەگەر ئاكار لە كۆمەڵگای پیشەسازی پێشكەوتوو بە گوێرەی ئادۆرنۆ، وەها بێت، ئەی ئاكاری ئۆتۆریتەی حزب-خێڵ، میدیا و میدیاكارانی نزمی حزب-خێڵ، نووسەر "گوایا سەربەخۆ و نەتەوەیی بەڵام لە پشتی پەردە و ژێربەژێر ملپان و ملكەچی حزب-خێڵ"، ڕۆژنامەنووس و مامۆستای زانكۆ "زوڕناژەنی گەعدەی پانێڵی فیكریی خاڵی لە فیكر و گەعدەی دیداری حەماقەتی سیاسیی و سەماكاری گەعدەی سەرانی مەغروری ناوبەشی حزب-خێڵ" دەبێ چۆن بێت و چی لەوە بەرهەم بێت؟!
ئەی ئاكار لە سایەی مێنتاڵیتی سەلەفیزمی دینیی و ئیسلامی سیاسییدا ئەبێت چۆن بێت و چی لەوە بەرهەم بێت؟!
ئەی ئاكار لە سایەی خێڵ و قەبەلیەتی ژێر هەژموونكەوتووی ئایدیۆلۆژیای كوردایەتیی و فەندەمەنتاڵیزمی دینیی، ئەبێت چۆن بێت و چی لەوە بەرهەم بێت؟!

...

تێبینی؛ وتارەكە لە ماوەی هەڵمەتێكی فراوانی نێو سۆشیاڵ میدیا دژ بە فاروق ڕەفیق، سێ ساڵ پێشتر نووسراوە. لە پەیوەند بە مەرگی ئەو توێژەرەی فەلسەفەوە دووبارە بڵاوكردنەوەیم بە باش زانی.

ئەحمەد ڕەسوڵ